

KUR'ÂN'DA İLMİN YERİ (2)

(...dünden devam)

Bunlar savaşta Müslümanların iyi veya kötü durumu hakkında bir haber alır almaz hemen onu yayarlar. Halbuki böyle durumlarda duyulan haberi önce, Peygambere ve buyruk sahibi kişilere iletmeleri gerekir. Peygamber veya buyruk sahipleri, gelen haberi gözden geçirirler, doğru olup olmadığını kontrol ederler. Eğer yayılmasında sakınca yoksa yayarlar, yayılmasında sakınca görürlerse bunu kimseye söylemezler. Haberin yayılması, bazen Müslümanların moral bozukluğuna sebeb olur. Kötü propaganda, özellikle savaşta olumsuz etkiler yapar. Duydukları haberi hemen yayanlar, bazı Müslümanların zayıflamasına, düşmanın da moralman güçlenmesine sebeb olur. Demek ki duyulan haber, önce Müslümanların yetki ve buyruk sahiplerine götürülmelidir. Onlar, haberin gerçek niteliği hakkında karar verirler.

İstinbâ : Kazılan kuyudan ilk suyu çıkarmaya denir. Çözümü istenen bir meseleyi derinlemesine inceleyerek bir hükme varmağa, işin iç yüzünü ortaya çıkarmağa da istinbât denmiştir. Duyulan bir haberi araştırmadan yaymak, günahıdır. Hz. Peygamber (s.a.v.):
Her duyduğunu söylemesi, kişiye günah olarak yeter!"

(
Müslim, Mukaddime: h. 5)
buyurmuştur.

"Ey inananlar, size fâsık (yoldan çıkmış) bir adam bir haber getirirse onun doğruluğunu araştırın. Yoksa bilmeyerek bir topluluğa karşı kötülük edersiniz de sonra yaptığınıza pişman olursunuz."
(Hucurat: 6)

Âyetin hükmüne göre, fâsıktan duyulan haberi tahkik etmeden kabul etmemek gerekir. Peygamber (sav): *"Teennî ile hareket etmek Allah'tan, acele etmek ise şeytandandır"* (Tirmizî. Birr: 65)
buyurmuştur.

"Size fâsık (yoldan çıkmış) bir adam bir haber getirirse onun doğruluğunu araştırın"

cümlesiyle Kur'ân, fâsıkın getirdiği haberin araştırılmasını emrediyor. Haberin kabulü için

mu bir

(haber veren) ve râvînin âdil yani doğru olmasını şart koşuyor. Ama salih, doğruluğu ile tanınan insanın haberini araştırmayı emretmiyor. Demek ki onun haberine inanılır. Tabii o da birinden duyup nakletmiş ise kendi nakli doğrudur ama haberi almış olduğu kimsenin doğru olup olmadığı araştırılır ki işte bu araştırmadan *hadîs ve tarih metodolojisi* doğmuştur.

Hikmet mü'minin yitiğidir

Hz. Peygamber (s.a.v.) de ilim ve hikmeti mü'minin yitiği saymış, nerede bulursa almasını öğütlemiştir: *"Hikmet mü'minin yitiğidir, nerede bulursa alır."* (Tirmizî, İlm: 19; İbn Mâce, Zühd: 15)

,
"Beşikten mezara kadar ilim arayınız"

(

Çok meşhur olan bu hadîsin, Sünen kitaplarında kaynağını bulamadık

. Ancak

Rûhul-Beyan: Kehf Suresi: 5/284; el-Vâfî fî keyfiyyeti Tertîlî'l-Kur'ân: 1/27; Nedvetu Ulûmi'l-Hadîs: 13/4; es-Siyasetu's-Şer'iyye, Câmiatu'l-Medîne: 1/631; Arşîvu multeka ehli'l-Hadîs: 11/491 gibi oin bilim kitaplarında mevcuttur.

)

(devamı yarın..)